

SOCIÁLNE ATRIBÚTY ŠTUDIJNÉHO PROSTREDIA U UKRAJINSKÝCH ŠTUDENTOV NA PREŠOVSKÉJ UNIVERZITE

Social attributes of the study environment among Ukrainian students at the university of Prešov

Zuzana POKLEMBOVÁ, Beáta BALOGOVÁ

ABSTRAKT

Zámerom príspevku je prezentácia prvotných výskumných aktivít zodpovedných riešiteľiek a riešiteľov, ktorí vytvorili autorský dotazník, pozostávajúci z niekoľkých častí, ktoré korešpondovali s jednotlivými parciálnymi cieľmi. Autorky analyzovali jednu z primárnych oblastí, ktorou je *Index sociálnych atribútov študijného prostredia (Isasp)*. Špecifikum tvorí študijné prostredie na *Prešovskej univerzite*, ktorá je teritoriálne najbližšou univerzitou k hraniciam *Ukrajiny* a druhým špecifickým aspektom je samotný výskumný súbor, ktorým sú osobnostné charakteristiky ukrajinských študentov a študentiek.

Kľúčové slová: Ukrajinská migrácia. Ukrajinskí študenti a študentky. Študijné prostredie. Sociálne atribúty. Kvantitatívny výskum.

ABSTRACT

The purpose of the paper is to present the primary research activities of the responsible researchers who created an author's questionnaire, consisting of several parts that corresponded to individual partial goals. The authors analyzed one of the primary areas, which is the Index of Social Attributes of the Study Environment (Isasp). The study environment at the University of Prešov, which is territorially the closest university to the borders of Ukraine, forms a specific aspect, and the second specific aspect is the research set itself, which is the personality characteristics of Ukrainian students.

Key words: Ukrainian migration. Ukrainian students. Study environment. Social attributes. Quantitative research.

ÚVODOM

Riešenie projektu sa začalo exploračnou fázou, ktorá spustila proces intenzívneho rešerše vedeckej literatúry z oblasti migrácie, integrácie, posúdenia a aplikácie sociálnych služieb. Následne bol vytvorený autorský dotazník, ktorého úlohou bolo potvrdenie existujúcich teoretických zistení a ich hlbšia verifikácia v rámci jednotlivých výskumných oblastí. Primárnou oblasťou je *Index sociálnych atribútov študijného prostredia (Isasp)*.

Ten bol zisťovaný u vybranej výskumnej vzorky – ukrajinských študentov *Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove*¹⁸.

Celkovo išlo o 553 študentov *Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove*, z toho 391 dievčat a 162 chlapcov. Z hľadiska veku išlo o študentov od 17 rokov veku, až po 46 rokov veku.

Špecifikum tvorí študijné prostredie na *Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v*

¹⁸ Podrobnejšie v príspevku Balogová, B. 2024. *Migrácia – implikácie pre sociálnu prácu*.

Prešove, ktorá je teritoriálne najbližšou univerzitou k hraniciam *Ukrajiny*. Slovensko ako člen *Európskej únie* a ako súčasť schengenského priestoru sa stáva atraktívnym prostredím pre študentov. To vytvára tlak na proaktívne opatrenie nielen samotnej univerzity, ale aj spoločnosti ako takej v oblasti hospodárstva, zdravotníctva, pracovného trhu, teda celkovej rozvojovej politiky štátu.

1 Teoretické východiská

Index sociálnych atribútov študijného prostredia (I_{sasp}) bol vytváraný z jednotlivých (ôsmich) položiek otázky č. 5, ktorá znela „Do akej miery ste spokojný s týmito atribútmi vo Vašej študijnej skupine?“¹⁹ a bola zameraná na sociálne faktory študijnej skupiny ovplyvňujúce adaptáciu ukrajinských študentov na štúdium na *Slovensku*.

Otázka č. 5 obsahovala osem položiek spojených s: a) veľkosťou (počtom študentov); b) zložením (ukrajinskí a slovenskí študenti); c) úrovňou tolerancie zo strany študentov navzájom; d) komunikáciou medzi slovenskými a ukrajinskými študentmi; e) komunikáciou iba medzi ukrajinskými študentmi; f) vzájomnou kooperáciou (napr. vymieňaním si študijných materiálov a pod.); g) vzájomnou oporou zo strany členov skupiny k štúdiu; h) dôverou medzi členmi študijnej skupiny. Tieto položky boli špecificky zamerané na jednotlivé aspekty adaptácie v novej krajine primárne: na osvojovanie si kultúry a jazyka a mieru identifikácie s hostiteľskou spoločnosťou²⁰; b), d), e); mieru sociálnej opory²¹; c), f), g, h) a všobecnú adaptáciu na vysokú školu a štúdium²².

2 Metodológia

Vzhľadom na možnosť označenia odpovede „*netýka sa ma to*“, pri jednotlivých položkách, boli pred kalkuláciou indexu dáta očistené o túto možnosť odpovede a index

predstavuje čistý nevážený aritmetický priemer odpovedí na škále: „*spokojný/á* – *aj spokojný/á* *aj nespokojný/a* – *nespokojný/á*“, pričom v pôvodných otázkach zodpovedala odpovedi možnosť „*spokojný/á*“ hodnota 1, odpovedi „*aj spokojný/á* *aj nespokojný/á*“ hodnota 2, a odpovedi „*nespokojný/á*“ hodnota 3.

Dáta, vrátane tvorby indexu sme spracovali v programe SPSS 16.10 a hodnoty I_{sasp} sme zaokrúhľovali na tri desatinné miesta. Pri ďalšom spracovaní a vytváraní jednotlivých indexov navrhujeme vytvoriť intervaly so zaokrúhlením na dve desatinné miesta a zodpovedajúce päťpoložkovej škále a hodnotami: *spokojný/á* <1;1,25>; *skôr spokojný/á* (1,25;1,75>; *aj spokojný/á* *aj nespokojný/a* (1,75;2,25); *skôr nespokojný/á* <2,25;2,75); *nespokojný/á* <2,75-3>.

3 Výskumné zistenia

Nami spracovávané dáta nespĺňajú kritéria normálne rozdelenie (Tab. č. 1), pri ich ďalšom štatistickom spracovaní je potrebné použiť neparametrické štatistické metódy.

¹⁹ Otázka č. 5 obsahovala osem položiek zameraných a *spokojnosť/nespokojnosť* respondentov s jednotlivými subpoložkami.

²⁰ Najmä vedomou konfrontáciou s kultúrou odlišnou od ich vlastnej, cieleným prekonávaním kultúrnych rozdielov a osvojovaním si jazyka a spôsobov komunikácie (Czereová, Mičko 2020).

²¹ Vráťane novovytvárajúcich sa vzťahov s ľuďmi z rovnakej i hostiteľskej komunity, ako i ľuďmi z iných kultúr (Hrehová, Brutovská 2020).

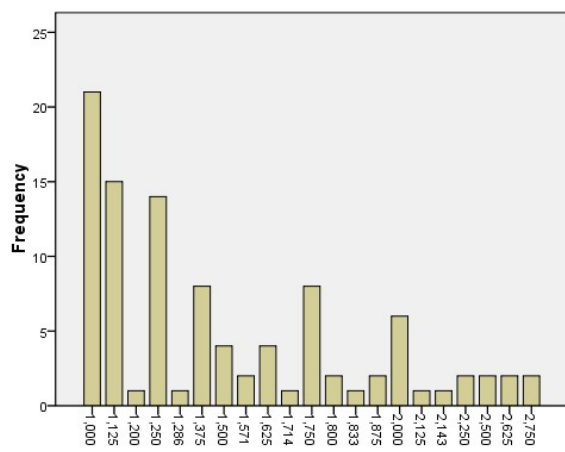
²² Adaptácia na vysokú školu v zahraničí je procesom smerujúcim k úspešnému štúdiu na vysokej škole, vrátane vytvorenia si pozitívnych vzťahov k súvisiacim životným podmienkam, ktorý zahŕňa zvládnutie nových životných situácií, vrátane reflexie a spracovania pôvodných očakávaní, prispôbeniu sa novým spôsobom komunikácie a následného uplatnenia sa na trhu práce (Hrehová, Brutovská 2020).

Tab. č. 1: Testy normality rozdelenia

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
5	,205	87	,000	,846	87	,000
5a	,420	87	,000	,635	87	,000
5b	,426	87	,000	,622	87	,000
5c	,426	87	,000	,621	87	,000
5d	,323	87	,000	,749	87	,000
5e	,377	87	,000	,694	87	,000
5f	,414	87	,000	,643	87	,000
5g	,432	87	,000	,610	87	,000
5h	,357	87	,000	,717	87	,000
<i>I_{sasp}</i>	,205	87	,000	,846	87	,000

Zdroj: Vlastné spracovanie

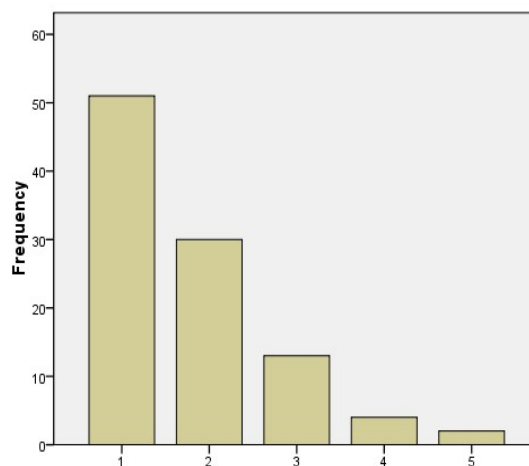
Hodnoty *Indexu sociálnych atribútov študijného prostredia* (*I_{sasp}*) (Graf č. 1) sa pohybujú v rozmedzí 1 až 2,750 s priemerom 1,459, mediánom 1,25 a modusom 1.

Graf č. 1: Index sociálnych atribútov študijného prostredia (*I_{sasp}*)

Zdroj: Vlastné spracovanie

Po následnom spracovaní a vytvorení navrhovaných kategórií *I_{sasp}*: *spokojný/á* <1;1,25>; *skôr spokojný/á* (1,25;1,75>; *aj spokojný/á aj nespokojný/a* (1,75;2,25); *skôr nespokojný/á* <2,25;2,75); *nespokojný/á* <2,75-3> (Graf č. 2) možno konšta-

tovať, že väčšina respondentov 81 % je spokojná, alebo skôr spokojná so sociálnymi faktormi študijnej skupiny, ktoré ovplyvňujú ich adaptáciu na štúdium na *Slovensku*, 13 % respondentov je aj spokojných, aj nespokojných a len 6 % opýtaných je viac, či menej s týmito faktormi nespokojných.

Graf č. 2: Intervalové spracovanie Indexu sociálnych atribútov študijného prostredia (*I_{sasp}*)

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z jednotlivých parciálnych faktorov (Tab. č. 2), ktoré naplňajú *Index sociálnych atribútov študijného prostredia* (*I_{sasp}*) boli respondenti vo vyššej miere nespokojní s komunikáciou medzi slovenskými a ukrajinskými študentmi a dôverou medzi členmi študijnej skupiny a najvyššiu spokojnosť mali s počtom študentov v skupine a zložením skupiny z ukrajinských a slovenských študentov.

Tab. č. 2: Parciálne faktory *I_{sasp}*

	5a	5b	5c	5d	5e	5f	5g	5h
N	97	98	100	96	99	98	96	95
Valid								
Netýka sa ma to!	3	2	0	4	1	2	4	5
Mean	1,35	1,35	1,44	1,61	1,49	1,44	1,43	1,55
Median	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Mode	1	1	1	1	1	1	1	1

Zdroj: Vlastné spracovanie

ZÁVER

Napriek tomu, že *Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove* má mnohé podporné adaptačné opatrenia vo vzťahu k ukrajinským študentom dlhodobo zakotvené v *Dlhodobá zámere* s podrobným popisom

adaptačných krokov je možné v rámci výskumu vymedziť ďalšie výzvy. Parciálne výsledky nášho výskumu zamerané na vnímanie relevantných sociálnych atribútov v akademickom prostredí s ukrajinskými študentami a študentkami implikujú ďalšie možnosti zlepšenia v oblasti pregraduálneho vzdelávania na *Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*.

Ako najdôležitejšie sa ukazuje potreba podporiť úroveň tolerancie medzi študentami navzájom, (a to tak, medzi slovenskými a ukrajinskými študentami, prípadne študentami iných národností, ako aj ukrajinskými študentami navzájom). Významným je zlepšenie kvality komunikácie medzi slovenskými a ukrajinskými študentmi; podpora spolupráce a vzájomná opora študentov. U všetkých z vyššie zmienených oblastí vnímame ako veľmi dôležitú úlohu tútora jednotlivých ročníkov, prípadne tútora študijných skupín, individuálne a skupinové poradenstvo zamerané na zvládanie záťažových situácií vyplývajúcich zo štúdia v našej krajine, na zvládanie štúdia v inom jazyku a v iných kultúrnych podmienkach a v neposlednom rade *sociálno-psychologické výcviky* ako súčasť pregraduálneho kurikula budúcich pomáhajúcich profesionálov a profesionálov, ktoré svojou podstatou vytvárajú priestor na podporu a rozvoj spolupráce, komunikácie, sebapoznania a poznania dynamiky a štruktúry študijnej skupiny.

Zoznam bibliografických odkazov

BALOGOVÁ Beáta, Viera BILASOVÁ a Gita GEREMEŠOVÁ, 2018. *Sociálne kontexty hodnôt*. Prešov: Filozofická fakulta PU. ISBN 978-80-555-2097-1.

HREHOVÁ Daniela a Gizela BRUTOVSKÁ, 2020. Adaptácia – teoretické a výskumné východiská. In: D. HREHOVÁ et al. *Zahranční študenti vysokých škôl – adaptácia na štúdium a prácu na Slovensku*. Košice: TÚ v KE, KSV, s. 9-34. ISBN 978-80-553-3655-8.

CZEREHOVÁ Beáta a Ján MIČKO, 2020. Vybrané aspekty vzdelávania zahraničných študentov s dôrazom na kultúru a jazyk. In: D. HREHOVÁ et al. *Zahranční študenti vysokých škôl – adaptácia na štúdium a prácu na Slovensku*. Košice: TÚ v KE, KSV, s. 131-148. ISBN 978-80-553-3655-8.

Afiliácia

Príspevok vznikol v rámci projektu *KEGA č. 027PU-4/2022 Transfer digitálnych technológií do inovácie metodiky odbornej praxe v pregraduálnej príprave študentov sociálnej práce* a *VEGA č. 1/0535/23 Integrácia ukrajinských migrantov a posúdenie náročnej životnej situácie spojennej s krízou vyvolanou vojnovým konfliktom optikou sociálnej práce*.

Kontaktné údaje

doc. Ing. Mgr. Zuzana POKLEMBOVÁ, PhD.

prof. PhDr. Beáta BALOGOVÁ, PhD., MBA

Inštitút edukológie a sociálnej práce

Filozofická fakulta

Prešovská univerzita v Prešove

Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov

Email: zuzana.poklembova@unipo.sk

beata.balogova@unipo.sk